

رضانعلی ابراهیم زاده گرچی

حجم زیاد محتوای درس با فرصت تدریس بسیار سازگار نیست

پای صحبت علی یوسفی آهنگر کلاهی، سرگروه درس دینی
و قرآن در استان مازندران

○ بنده ابتدا باید از مؤلفان کتب
درسی که زحمات زیادی کشیده‌اند،
تقدیر و از آنان تشکر کنم. بنده با
تلفیق کتب درسی قرآن و دینی

موافقم. دانش‌آموزان ما در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی با
روخوانی و روان‌خوانی (قرائت) قرآن آشنا می‌شوند. به نظر
می‌رسد که با تلفیق قرآن با تعلیمات دینی که در کتاب
«دینی و قرآن» متجلی شده است، دانش‌آموزان با مفاهیم
آیات بهتر آشنا می‌شوند.

یکی از محسنات این کتاب آن است که ابتدا آیات را
آورده، بعد محتوای درسی را براساس این آیات تدوین کرده‌اند
که کار مفیدی است در راستای هدایت دانش‌آموزان به تعقل
و اندیشیدن. البته معلمان هم باید متناسب با محتوای کتاب
درسی به روز شوند و به سلاح علم تجهیز گردند.

● به کلیات علت موافقت خود اشاره کردید. اگر دلایل
توافق خود را جزئی‌تر و با بیان مصادیق ارائه کنید، مفیدتر
خواهد بود.

○ برای مثال، در هر درسی ابتدا آیه‌ای می‌آید. بعد متن را
می‌آورند و در کنار متن، قسمتی به «تفکر و تأمل» اختصاص

علی یوسفی آهنگر کلاهی، با سابقه ۱۶ ساله در
آموزش و پرورش مازندران است. وی از حدود چهار سال پیش
به‌عنوان سرگروه معارف اسلامی اداره کل آموزش و پرورش
استان فعالیت دارد. قبل از آن، هفت سال در گروه آموزش
شهرستان بوده و شش سال نیز با گروه آموزشی سازمان
همکاری کرده است. آقای یوسفی کار تدریس را علاوه بر
مدارس در مراکز آموزش عالی، مانند دانشگاه فرهنگیان،
دنبال می‌کند. ایشان تاکنون چند کتاب چاپ و منتشر کرده
است.

● با عنایت به اینکه موضوع گفت‌وگوی ما کتاب‌های
درسی «دینی و قرآن» دوره متوسطه است آیا با تلفیق
موافقتی یا باید به دوره «تفکیک» بازگشت یا در همین
دوره می‌توان نارسایی‌ها و کمبودها را برطرف و محتوا را
کاربردی‌تر کرد؟

امسال از مسؤلان دبیرخانه خواستیم که نشست با شرکت مؤلفان کتاب‌های درسی و سرگروه‌های استان‌ها برگزار کنند تا ما بتوانیم پرسش‌ها و نقدهای همکاران شهرستان‌ها را با گروه مؤلفان در میان بگذاریم. نمی‌دانم به چه دلیل، این نشست یا کارگاه شکل نگرفت

دارد. بدین ترتیب دانش‌آموز ناچار است دربارهٔ آیه و مفهوم و محتوای آن بیندیشد. برخلاف دوران ابتدایی و راهنمایی که دانش‌آموزان فقط با روخوانی و روان‌خوانی آشنا می‌شوند، در این دوره باید با تفکر و تدبیر در آیات قرآن انس بگیرند. مخصوصاً بخش «اندیشه و تحقیق» بسیار مفید است.

توصیه می‌شود، در برخی از درس‌ها که آیه دارند ولی پیام آیه را ندارند، بخش پیام آیه یا «اندیشه و تحقیق» را اضافه کنند.

● یکی از هدف‌های مهم مؤلفان کتاب «دینی و قرآن»، فعال کردن دانش‌آموزان و مشارکت آنان در کلاس و خارج از آن با عنایت به مطالب و محتوای درس است. با این حال برخی از همکاران معتقدند با توجه به این نکته که از بسیاری از آیات می‌توان برداشت‌های مختلف داشت و پیام‌های متفاوتی استخراج کرد، دانش‌آموزان نمی‌توانند بدون یادآوری برخی از پیام‌های متناسب با درس و سنشان، از آیات بهره‌مند مناسب ببرند. عده‌ای هم می‌گویند به این علت که قرار است دانش‌آموزان دربارهٔ آیات به تفکر بپردازند، پس باید آزاد باشند و خودشان در آیات بیندیشند و با تدبیر برداشت خود را داشته باشند. جناب‌عالی به چه جنبه‌ای از کار بها می‌دهید و همکاران شما در استان چه می‌گویند؟

○ سؤال بجا و خوبی را مطرح کردید. دغدغه‌های بسیاری از همکاران و دانش‌آموزان در سطح استان در همین نوع موضوع و ابهام ریشه دارد؛ زیرا همکاری در کلاسی پیام و تفسیری را از آیه‌ای بیان می‌کند که با پیام و تفسیر همکار دیگرمان در کلاسی دیگر از همان آیه تفاوت می‌کند. می‌طلبید که گروه آموزشی سازمان، با تشکیل کلاس‌های ضمن خدمت، پیام هر آیه از درس را به صورت دقیق و منسجم در اختیار همکاران قرار دهد تا از طرف آنان پیام یکسانی به دانش‌آموزان انتقال یابد.

یکی دیگر از دغدغه‌ها و مشکلات دانش‌آموزان عزیز در مدارس، کنکور است؛ زیرا سؤال‌هایی که از پیام آیه در کنکور می‌آید، تفسیر آن آیه نیستند، بلکه به نوعی تأویل آیه‌اند.

با توجه به اینکه بین همکاران هنگام تدریس هماهنگی وجود ندارد، لذا دانش‌آموز در پاسخ به سؤال کنکور حیران می‌شود. توصیه‌بنده به همکاران محترم در دفتر تألیف این است که پیام مشترکی را برای هر آیه در راستای محتوای کتب درسی تدوین کنند و تحت عنوان «جوابیه» در اختیار همکاران و سرگروه‌ها قرار دهند. ضمن اینکه حتماً باید کلاس‌های ضمن خدمت دایر شوند. با آنکه در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ کتاب درسی پیش‌دانشگاهی تغییر کرد، متأسفانه دوره ضمن

خدمت را دایر نکردند. به همین دلیل خیلی از همکاران ما هنگام تدریس دچار مشکلاتی شدند. با توجه به تماس‌های همکاران و بیان معضلات خود در تدریس کتاب جدید، ما در استان یک کارگاه «کار گروهی» تشکیل دادیم و ضمن تعامل در آن کارگاه، توانستیم دربارهٔ پیام هر آیه به نتیجه برسیم. به نظر من باید برای هر آیهٔ درسی در کتاب، پیامی نیز بیاید که دانش‌آموز را به تفکر وادارد، ولی پیامی که دغدغه دانش‌آموز را به‌ویژه در کنکور نیز مرتفع سازد.

● در گفت‌وگو با همکاران و دبیران محترم، ایشان بر این نکته تأکید می‌کردند که سؤال‌های کنکور درس دینی و قرآن، مفهومی هستند. لذا بین آنچه تدوین‌کنندگان کتاب درسی در نظر دارند و آنچه فراهم‌آوردندگان سؤال‌های کنکور تدارک می‌کنند، گاهی تعارض وجود دارد که به ضرر دانش‌آموزان تمام می‌شود. برای رفع این نقص چه باید کرد؟

○ متأسفانه برخی از طراحان سؤال‌های کنکور به کتاب‌های درسی دورهٔ متوسطه اشراف و احاطهٔ لازم را ندارند؛ زیرا ممکن است یک آیه در سه درس از کتاب‌ها تکرار شود. یک جا از یک آیه، تعامل و اعتدال مستفاد شود و در جای دیگر از همان آیه مفهوم آراستگی در نظر باشد.

● لطفاً مصداق ذکر کنید.

○ به‌عنوان نمونه آیه‌های ۳۲ و ۳۳ سوره «اعراف» که در صفحه ۷۷ کتاب پیش‌دانشگاهی و در صفحه ۱۲۵ کتاب سال دوم آمده‌اند.

در صفحه ۷۷ کتاب پیش‌دانشگاهی، آیه ۱۵ از «سوره شوری» (فلذلک فادع و استقم كما امرت و لا تتبع اهواءهم و قل امنتم بما انزل الله من کتاب و امرت لاعدل بینکم الله ربنا و ربکم) آمده است که به عدالت اجتماعی، ظلم‌ستیزی، ستم‌سوزی، عدل و قسط، و مبارزه با امتیازات اشرافی اشاره دارد. براساس همین آیه، در بخش «اندیشه و تحقیق» کتاب سال سوم در صفحه ۷۷، دربارهٔ دریافت و ابلاغ وحی و ولایت ظاهری صحبت می‌شود.

لذا همکارانی که در کنکور یا در آزمون‌های دیگر در سطح کشور وظیفهٔ تدوین سؤال‌ها را به‌عهده دارند، به این علت که به کتاب مسلط نیستند و شناخت کمتری از کتاب‌های

اغلب همکاران پایه، پیش‌دانشگاهی آیه ۱۲ (الله الذی سخر لکم البحر) سوره «جاثیه» را در زمره قضای الهی قرار می‌دهند و ادامه همین آیه (لتبتغوا من فضلہ) را به حساب قدر الهی می‌گذارند (صفحه ۴۱). گروهی هم می‌گویند در این آیه قضا و قدر الهی با هم مطرح شده‌اند

درسی دارند، از آیه‌هایی استفاده می‌کنند که در جایی یک پیام و در جای دیگر پیام دیگری از آن مستفاد می‌شود. البته امکان دارد سؤال آنان درست باشد اما باید با ذهنیت دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته باشد. بنابراین هنگام طرح سؤال باید دقت بیشتری داشت.

همکاران هم می‌گویند، حجم کتاب با مدت تدریس تناسب دارد. به نظر این عده، دبیران محترم باید هر درسی را بر اساس هدف‌های آن، درس بدهند و از حواشی پرهیزند. به نظر ایشان تدریس باید با خواست مؤلفان که در آغاز هر کتاب یادآوری کرده‌اند، هماهنگ باشد. نظر جناب عالی چیست؟

○ اگر بخواهم قضاوت منصفانه بکنم، باید بگویم حجم کتاب پیش‌دانشگاهی خیلی زیاد نیست ولی همکاران محترم برای اینکه دانش‌آموزان را برای آزمون ورودی دانشگاه آماده کنند، پیام تمام آیات را استخراج می‌کنند و چگونگی تفکر در آیات و کاربردی کردن مفاهیم را یاد می‌دهند. همین کار وقت کلاس را می‌گیرد.

● بدین ترتیب لازم است مؤلفان

کتاب‌های درسی و طراحان سؤال کنکور، هر دو این ظرافت‌ها را لحاظ کنند تا دانش‌آموزان سردرگم نشوند.

○ بله، باید طراحان سؤالات کنکور این کار را با هماهنگی دفتر تألیف کتب درسی انجام می‌دادند.

● شما بیشتر توجهتان را به کتاب پیش‌دانشگاهی

معطوف کرده‌اید. پس کتاب پایه‌های دیگر چه؟

○ با عنایت به اینکه حجم کتاب سال اول با ساعت تدریس (۴ ساعت) هم‌خوانی دارد، در این پایه مشکل نداریم. به‌ویژه که از کتاب این پایه برای طرح سؤال‌های کنکور استفاده نمی‌شود و غالباً هم در زمره کتاب‌های امتحان نهایی نیست. لذا همکاران از ۴ ساعت تدریس اعلام رضایت می‌کنند. ولی باید انصاف داد که حجم کتاب‌های سال‌های دوم و سوم زیاد است و به‌دلیل ساعات کم تدریس، دبیران محترم نمی‌توانند چنان که لازم است، دانش‌آموزان را در جهت تفکر و تعقل هدایت کنند. اگر حجم کتاب درسی کاهش یابد، دبیران فرصت بیشتری برای تحقق بخشیدن به این هدف پیدا می‌کنند؛ به‌ویژه در تدریس کتاب پایه سوم که در آن موضوع بحث و ولایت و موضوع امام زمان (عج) مطرح است. یا در تدریس کتاب پیش‌دانشگاهی، موضوع‌هایی مانند «قضا و قدر» و «توبه» آمده‌اند که برای تدریس آن‌ها، معلم به فرصت بیشتری نیاز دارد. در حال حاضر و در وضعیت طبیعی، وقت تدریس کم است. اگر در طول سال برخی از تعطیلات نیز روی روزهایی اضافه شوند که باید کتاب «دینی و قرآن» دوره پیش‌دانشگاهی تدریس شوند، دیگر چیزی از وقت (۲ ساعت در هفته) نمی‌ماند تا بتوان کتاب را تمام کرد.

● به «قضا و قدر» اشاره کردید. می‌دانیم که قضا

و قدر از بحث‌های قدیمی و دامن‌دار است و همواره محل مناقشه و جدال بوده است. همکارانی می‌فرمودند دانش‌آموزان نمی‌توانند محتوایی را که ذیل این موضوع

● اگر درباره ابعاد دیگر کتاب‌های دینی و قرآن یادآوری‌هایی دارید، بفرمایید تا بحث کامل شود.

○ نکته دیگر در مورد تصاویر کتاب‌های درسی است. برخی از تصاویر کتاب‌های دینی و قرآن دوره متوسطه خوب‌اند، اما برخی تصاویر هیچ تناسبی با درس مورد نظر ندارند. باید تصاویر با محتوای درس‌ها تناسب و هم‌خوانی داشته باشند. برای مثال، اگر موضوع درس «یگانه بی‌همتا» است، تصویر نیز باید در همین جهت به فهم موضوع کمک کند.

● منظور شما از تناسب و عدم تناسب در کدام

درس‌هاست؟

○ مثلاً در بحث «توبه» از تصویر خیلی خوبی استفاده کرده‌اند اما تصویری که در بحث «سنت‌های خداوند» می‌بینیم (درس ششم کتاب پیش‌دانشگاهی)، خیلی مناسب نیست. این وضع را می‌توان در همین کتاب در درس «برنامه‌ای برای فردا» نیز مشاهده کرد. همین جا عرض کنم که بسیاری از دانش‌آموزان از زیاد بودن بخش‌های «برای مطالعه» اظهار نگرانی می‌کنند. بهتر است «برای مطالعه» را در کتاب «راهنمای معلم» بگنجانند. بدین ترتیب، حجم کتاب درسی کمتر می‌شود. حجم زیاد با فرصت تدریس دبیران سازگار نیست و لذا نمی‌توانند تمام مفاد کتاب را تدریس کنند.

● سخن شما با نظر اکثر همکارانی که با آنان گفت‌وگو

کرده‌ایم تطبیق می‌کند اما نکته جالب این است که برخی

در کتاب درسی آمده است، حتی با راهنمایی دبیران درک و فهم و هضم کنند.

آیا همکاران در استان مازندران در این زمینه مشکلاتی را با شما در میان گذاشته‌اند؟ خودتان چه نظری دارید؟

○ یکی از مشکلات همکاران ما در استان در مورد همین قضا و قدر است. خوب است کاربردی‌تر صحبت کنم. برخی از آیات مندرج در کتاب به قضای الهی و برخی به قدر الهی و برخی هم به هر دو (قضا و قدر الهی) اشاره دارند. به‌طور کلی نمی‌توان این دو را از هم تفکیک کرد. مشکل از آنجا ناشی می‌شود که در آزمون‌ها و پرسش‌هایی که تدوین می‌شوند، گاهی سلیقه افراد دخالت پیدا می‌کند. به این ترتیب که همکاری آیه‌ای را در چارچوب قضا می‌آورد و دیگری همان آیه را به قدر نسبت می‌دهد. لذا برای دانش‌آموزان مشکل‌ساز می‌شود.

توصیه من به همکاران دفتر تألیف این است که به‌طور مشخص بین آیات، تفکیک قائل شوند. مثالی از کتاب پیش‌دانشگاهی بی‌اورم: اغلب همکاران این پایه، آیه ۱۲ (الله الذی سخر لکم البحر) سوره «جاثیه» را در زمره قضای الهی قرار می‌دهند و ادامه همین آیه (لتبتغوا من فضله) را به حساب قدر الهی می‌گذارند (صفحه ۴۱). گروهی هم می‌گویند در این آیه قضا و قدر الهی با هم مطرح شده‌اند. لذا باید برای چنین آیاتی، جوابی دقیق در کتاب بیاید تا همکاران و دانش‌آموزان گرفتار دغدغه و چندگانگی فکری نشوند. ضمن اینکه معلم‌ها هم بتوانند در کلاس به پرسش‌ها پاسخ مناسب بدهند.

● با عنایت به اقتضای سن دانش‌آموزان دبیرستانی (دختر و پسر)، باید موضوع آموزش احکام نیز مورد توجه قرار گیرد. آیا آنچه از احکام در این دوره آمده است، کفایت می‌کند یا لازم است در آن تجدید نظر شود؟

○ البته بخشی از احکام را دانش‌آموزان در دوره ابتدایی و بعد در دوره راهنمایی یاد می‌گیرند و تکرار آن‌ها در دبیرستان لازم نیست. اما ضرورت دارد احکام فقهی با جنبه کاربردی در کتاب‌های این دوره مطرح شوند. زیرا دانش‌آموزان در زندگی روزانه به آن‌ها نیاز پیدا می‌کنند؛ مثل حدود و تعزیرات، بحث مشارکت، مضاربه و مساقات که در کتاب‌های قدیم بود، اما بعد این بحث‌ها حذف شدند. خوب است بار دیگر احکام حقوقی و خانواده در کتاب‌های مدارس جایگاهی پیدا کنند. به‌ویژه موضوع تعزیرات (حدود و قصاص) باشد یا در بخش «اندیشه و تحقیق» بیاید تا دانش‌آموز موظف شود پی آن را بگیرد.

● موضوعاتی که به آن‌ها اشاره کردید، از جنس نیازهای فردی - اجتماعی هستند، اما دانش‌آموزان به احکام فردی مطابق رساله‌های عملیه نیز احتیاج دارند. ○ آنچه درباره تقلید و احکام تقلید در کتاب پایه اول آمده است، کفایت می‌کند، اما در کتاب‌های سال‌های بعد (دوم، سوم و پیش‌دانشگاهی) بهتر است احکام اجتماعی جایگاهی بیابند.

● حال بازگردیم به موضوع تلفیق. شاید بتوان گفت، اکثر دبیران می‌گویند تلفیق سبب شد نتوانیم در حد لازم به قرآن بپردازیم. آنان دغدغه «درست خوانی» دانش‌آموزان را دارند. یکی از دلایل این گروه برای بازگشت به دوره تفکیک همین است. در مقابل، همکاران دیگر می‌گویند مشکل روخوانی و درست‌خوانی دانش‌آموزان به دوره‌های ابتدایی و راهنمایی باز می‌گردد. در هر دو گروه، دغدغه دبیرانی که قادر به درست خواندن آیات موجود در کتاب‌های درسی نیستند، نیز مشاهده می‌شود. آن‌ها نگران‌اند وضعیت اخیر تأثیر سوء بر دانش‌آموزان بگذارد. چه باید کرد؟

○ دقیقاً موافقم که دانش‌آموزان می‌باید در دوره‌های قبلی، روخوانی و روان‌خوانی را فرا می‌گرفتند. همان‌طور که گفتیم، تلفیق قرآن با دینی در کتاب «دینی و قرآن» سبب می‌شود، دانش‌آموز در دوره دبیرستان به حیطه تفکر و اندیشیدن هدایت شود. این هدف از طریق تلفیق جامه عمل می‌پوشد. دو سال قبل، در هر درس ابتدا آیه می‌آمد و بعد به تشریح آیه توجه می‌شد که به‌نظم جالب‌تر و بهتر بود؛ گر چه به‌صورت کنونی هم خوب است.

اگر همکارانی می‌خواهند آزمون قرائت بگیرند، راحت می‌توانند این کار را در همین دوره انجام دهند. توجه کنیم که برای نمونه در قسمت «تفکر در آیات»، مثلاً در صفحه ۴۳ کتاب پیش‌دانشگاهی آمده است:

«در آیات ابتدای درس بیندیشید و توضیح دهید، کدام آیات بیانگر اختیار انسان هستند و چگونه از آن‌ها می‌توان به وجود اختیار در انسان پی برد.» خب چنین کاری سبب می‌شود، دانش‌آموز چند بار کتاب را ورق بزند و بخواند و به تفکر هم بپردازد. یعنی دیگر لازمه یادگیری حفظ آیه نیست؛ زیرا رجوع

همکاران محترم برای اینکه دانش‌آموزان را برای آزمون ورودی دانشگاه آماده کنند، پیام تمام آیات را استخراج می‌کنند و چگونگی تفکر در آیات و کاربردی کردن مفاهیم را یاد می‌دهند. همین کار وقت کلاس را می‌گیرد

مکرر به آیات براساس محتوای درس، سبب می‌شود آیات به شکل کاربردی در ذهن دانش‌آموز تثبیت شوند.

برای رفع مشکل ناتوانی در درست‌خوانی، برخی از همکاران ۵ تا ۱۰ دقیقه اول هر زنگ را به قرائت آیات اختصاص می‌دهند، ولی اصل این نکته است که دانش‌آموز می‌باید قبلاً یاد گرفته باشد. نباید از یاد ببریم که در سال‌های اول، دوم و سوم دبیرستان، چهار نمره به قرائت درست تعلق می‌گیرد. در پیش‌دانشگاهی و در ترم اول که از شش درس اول کتاب امتحان می‌گیریم، هشت نمره به قرائت آیات اختصاص دارد. لذا دانش‌آموزان باید قرائت صحیح آیات را فرا بگیرند.

● به جنبه دیگر این گفت‌وگو بپردازیم؛ موضوع داشتن

دوره‌های ضمن خدمت و دانش‌افزایی. استمرار در هر کاری برای روزآمد کردن آن ضروری است. در استان مازندران در زمینه برگزاری دوره‌های آموزشی ضمن خدمت چه اقدامی کرده‌اید؟

○ در سال‌های اخیر با ورود برخی از افراد غیرمتخصص به کلاس درس مواجه شده‌ایم. این افراد به دلیل اشراف نداشتن بر محتوای درسی، قادر به تدریس نیستند. به‌ویژه نمی‌توانند به سؤال‌ها و شبهه‌های مطرح و مقدر، پاسخ اقناعی بدهند. در نتیجه، حتماً باید در کلاس‌های ضمن خدمت شرکت کنند. اگر تشکیل این کلاس‌ها ممکن نیست، باید در کارگاه‌های آموزشی حضور یابند و از همکاران باتجربه شیوه تدریس را فرا بگیرند.

زمانی که کتاب درسی تغییر می‌کند، باز لازم است کلاس‌های ضمن خدمت را دایر کرد. در غیر این صورت، همکاران در مواجهه با محتوای کتاب و آیات و مفاهیم آن و سؤال‌هایی که به‌وجود می‌آید، دچار مشکل می‌شوند. چنین دوره‌هایی حتی برای همکاران متخصص و باتجربه و بعد سرگروه‌های آموزشی در استان‌ها و شهرستان‌ها نیز باید برگزار شوند. متأسفانه، با

وجود تغییر کتاب درسی در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱، که کار خوبی بود، متأسفانه دوره‌های آموزشی برگزار نشدند. به همین دلیل، از اوایل مهرماه با تماس تلفنی روزانه همکاران مواجه شدیم که درخواست شرکت در کلاس‌های ضمن خدمت را داشتند. اما

نتوانستیم این خواسته را برآورده کنیم و لذا راه دیگری را در پیش گرفتیم. سی‌دی‌هایی را آماده کردیم و برای گروه‌های آموزشی شهرستان‌ها فرستادیم تا آنان در اختیار همکاران قرار دهند. همچنین در سه منطقه استان، یعنی بهشهر (شرق استان)، چالوس (غرب استان) و ساری (منطقه میانی) کارگاه‌های آموزشی یک روزه تدارک دیدیم. در این کارگاه‌ها کتاب آموزشی که تغییر کرده بود، نقد و بررسی شد. در نهایت هم جوابیه‌ای برای بخش‌های «اندیشه و تحقیق» و «پیام آیات» استخراج شد که در سایت «مازندگام»، سایت گروه معارف استان، قرار گرفت. امیدواریم به این ترتیب، همکاران محترم با توجه به آنچه فراهم آمده است، هنگام تدریس و پاسخ دادن به سؤال‌ها، وحدت رویه داشته باشند و دانش‌آموزان هم دچار چندگانگی نشوند.

● آیا تا به حال بررسی کرده‌اید که تا چه حد وحدت رویه

مورد نظر شما میان همکاران در سطح استان برقرار است؟
○ خوش‌بختانه در سطح استان مازندران معلمان قوی

و باتجربه‌ای داریم که با گروه آموزشی همکاری خوبی با ما دارند. هر وقت از آنان کمک خواسته‌ایم، به‌عنوان بازوان توانمند ما در گروه‌های آموزشی عمل کرده‌اند. به‌ویژه همکاران محترم در شهرهای تنکابن، بابل، ساری و بهشهر همواره مددکار و همراه ما در جلسات گروه‌های آموزشی بوده‌اند و تأثیر همکاری‌شان را در ارتباط‌های بعدی دیگر دبیران کاملاً می‌توان مشاهده کرد.

با این حال، تأکید می‌کنم که حداقل تشکیل کارگاه‌های آموزشی لازم است، زیرا صرف اینکه کتاب درسی در اختیار دبیران قرار بگیرد، کافی نیست. باید امکانات لازم برای افزایش دانش معلمان را هم فراهم کرد به‌ویژه اگر محتوای کتابی تغییر کرده باشد، ضرورت کار چند برابر می‌شود.

● دبیرخانه راهبری کشوری گروه دینی و قرآن

در مشهد مستقر است. نظر همکاران در استان به‌ویژه سرگروه‌های استان درباره دبیرخانه چیست؟

○ از وجود دبیرخانه در مشهد رضایت داریم. دوستان ما در دبیرخانه زحمت می‌کشند. با این حال: انتظار داریم دبیرخانه عملکردی بهتر از آنچه تاکنون شاهد بوده‌ایم، داشته باشد.

امسال از مسئولان دبیرخانه خواستیم که نشستی با شرکت مؤلفان کتاب‌های درسی و سرگروه‌های استان‌ها

توصیه بنده به همکاران محترم در دفتر تألیف این است که پیام مشترکی را برای هر آیه در راستای محتوای کتب درسی تدوین کنند و تحت عنوان «جوابیه» در اختیار همکاران و سرگروه‌ها قرار دهند

دوستان در جایگاه ریاست و معاونت سازمان آموزش و پرورش استان و نیز کارشناسان، با ما همکاری خوبی دارند. هر وقت از آنان تقاضای کرده‌ایم، به ما پاسخ مثبت داده‌اند

الگوی تدریس دادند، خیلی نزدیک بودند. ولی فقط توانستیم برای سه مورد پاداش مادی فراهم کنیم که بسیار هم اندک بود. با این حال، همکاران راضی بودند. به طور کلی مشارکت در کارها و توانمندی معلمان استان خیلی خوب است.

● برآورد شما از وضعیت فصل نامه

رشد آموزش قرآن چیست؟

○ از دست‌اندرکاران مجله رشد قرآن تشکر می‌کنم که با تلاش خود مجله خوبی را تدوین می‌کنند. شاکله مجله رشد قرآن هم خیلی خوب است؛ زیرا مسیر آموزش و تعلیم و تربیت را طی می‌کند. خودم تا جایی که فرصت دارم، آن را مطالعه می‌کنم. چون اشتراک دارم، تمام شماره‌ها به دستم می‌رسد. به همکارانمان در سطح استان هم توصیه کردیم این مجله را مطالعه کنند؛ به خصوص که گاهی به صورت مستقیم به محتوای کتب درسی می‌پردازد. برای مثال، درس «جبر و اختیار» را بررسی می‌کند که برای همکاران مفید است. بررسی موردی نمونه سؤال‌ها نیز فایده‌رسان است، همچنین مصاحبه‌هایی که با دبیران و سرگروه‌ها می‌شود، حاوی نکات آموزنده‌ای هستند. اما جای انتقاد هم دارد: توصیه می‌شود؛ سمت و سوی اصلی مجله، توجه به کتاب‌های درسی باشد. یعنی مجله کمک آموزشی آماده شود. خوب است سعی کنید بحث‌های مربوط به «اندیشه و تحقیق» کتاب درسی را در مجله بیاورید. صفحه‌هایی نیز برای درج آرای صاحب‌نظران تعلیم و تربیت و نیز نظرات دانش‌آموزان در نظر بگیرید. در نهایت باید از تمام معلمان و همکارانی که در مناطق دور دست مازندران و معلمانی که در مدارس خاص تدریس می‌کنند، تشکر کنم. من به عنوان خدمت‌گزار کوچکی در خدمتشان هستم.

توصیه می‌کنم که همکاران ما در سطح کشور به سایت گروه آموزشی دینی و قرآن استان مازندران رجوع کنند که امیدوارم مفید باشد؛ زیرا علاوه بر مقاله‌های متعدد، به سؤال‌ها و شبهه‌های مطرح شده نیز پاسخ می‌دهیم.

● از طرف رشد آموزش قرآن برای شما و تمامی

همکارانتان در استان مازندران، در این مسئولیت خطیر و پرورش دینی نسل جوان کشور، توفیق الهی را می‌طلبیم.

برگزار کنند تا ما بتوانیم پرسش‌ها و نقدهای همکاران شهرستان‌ها را با گروه مؤلفان در میان بگذاریم. نمی‌دانم به چه دلیل، این نشست یا کارگاه شکل نگرفت.

مفید خواهد بود اگر حداقل سالی یک بار هم شده، دبیرخانه کارگاه آموزشی را سامان دهد تا سرگروه‌های سطح کشور با مؤلفان محترم حضوری ارتباط برقرار کنند و آنچه را در کلاس‌های درس اتفاق می‌افتد، به آنان انتقال دهند. می‌توانیم تجربه‌ها و یافته‌های خود را با مؤلفان محترم در میان بگذاریم و آنچه را در این نشست‌ها فرا گرفته‌ایم، به دانش‌آموزان منتقل کنیم.

● با سرگروه‌های چند استان که صحبت کردیم، آن‌ها

اظهار داشتند که انتظار دارند دبیرخانه راهبری حداقل سالی یک بار جلسه‌ای را با حضور سرگروه‌ها برگزار کند. می‌گفتند این جلسه‌ها سبب ارتباط آنان با هم می‌شود و به انتقال تجربه‌ها مدد می‌رساند. همچنین می‌توانند برای رفع مشکلات مشترک، هم‌فکری کنند. سرگروه‌ها جلسات سال‌های گذشته را بسیار مفید ارزیابی می‌کردند.

خوب است درباره علت موفقیت‌های گروه آموزشی دینی و قرآن مازندران توضیح بدهید؛ زیرا همکارانی می‌گفتند، شما امکانات بیشتری در اختیار دارید.

○ دوستان در جایگاه ریاست و معاونت سازمان آموزش و پرورش استان و نیز کارشناسان، با ما همکاری خوبی دارند. هر وقت از آنان تقاضایی کرده‌ایم، به ما پاسخ مثبت داده‌اند. هرگز نگفته‌اند نه و تا حد توانایی خود به ما کمک می‌کنند.

● پس در کسب موفقیت‌ها، فقط جنبه مادی دخیل

نیست، بلکه ضمن همدلی و حمایت معنوی، اگر امکاناتی هم در اختیار باشد، عملکرد گروه بهتر می‌شود.

○ درست است. ما امسال مسابقات متعددی را در سطح استان برگزار کردیم. برای تقدیر از همکاران شرکت‌کننده، امکانات مادی چندانی در اختیار نداشتیم که اگر داشتیم، خوب بود. ما مسابقه «الگوی برتر تدریس» را در سطح استان برگزار کردیم. ۵۰ «سی‌دی» حاوی روش‌های تدریس همکارانی را که از مرحله شهرستان بالا آمده بودند، بررسی کردیم. سی‌دی‌ها نشان می‌دادند که همکاران چه قدر زحمت کشیده‌اند و واقعاً کار کرده بودند. نمراتی را که داوران به هر